

Fizikai alapismeretek

9. előadás: Optika

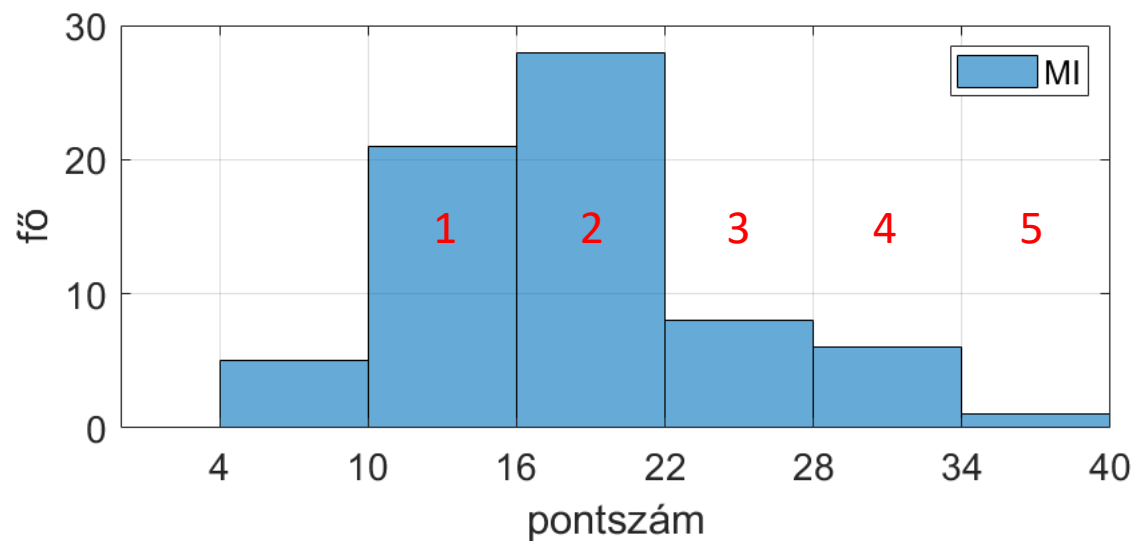
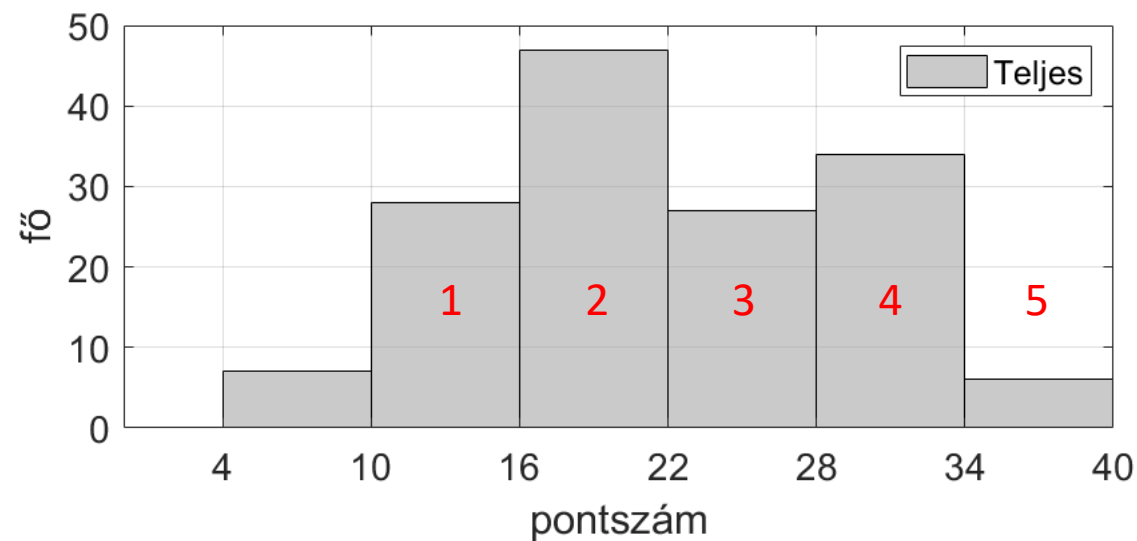
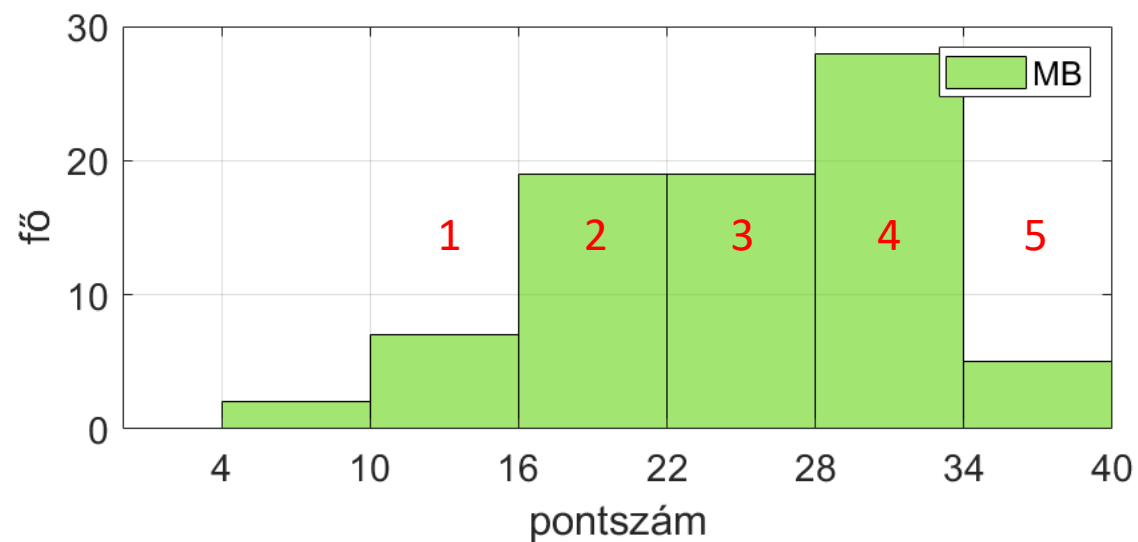
Papp Ádám

papp.adam@itk.ppke.hu

407. szoba, 204. labor

2023. 11. 20.

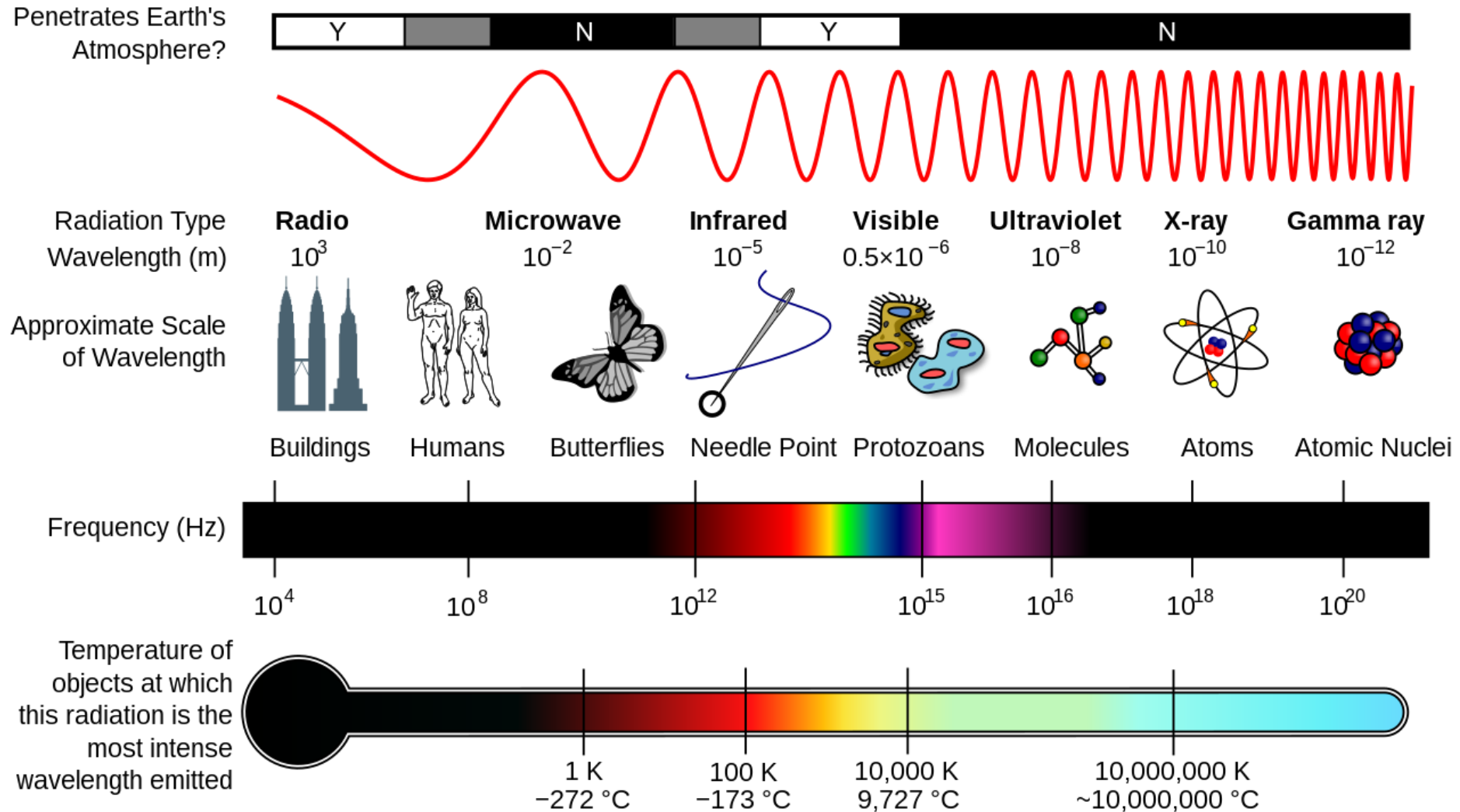
I. ZH eredmények

II. ZH lehetséges időpontja: dec. 5. kedd 16:30 – 18:30

PótZH I-II. dec. 13. szerda du. (???)

Elektromágneses spektrum

Elektromágneses hullámok

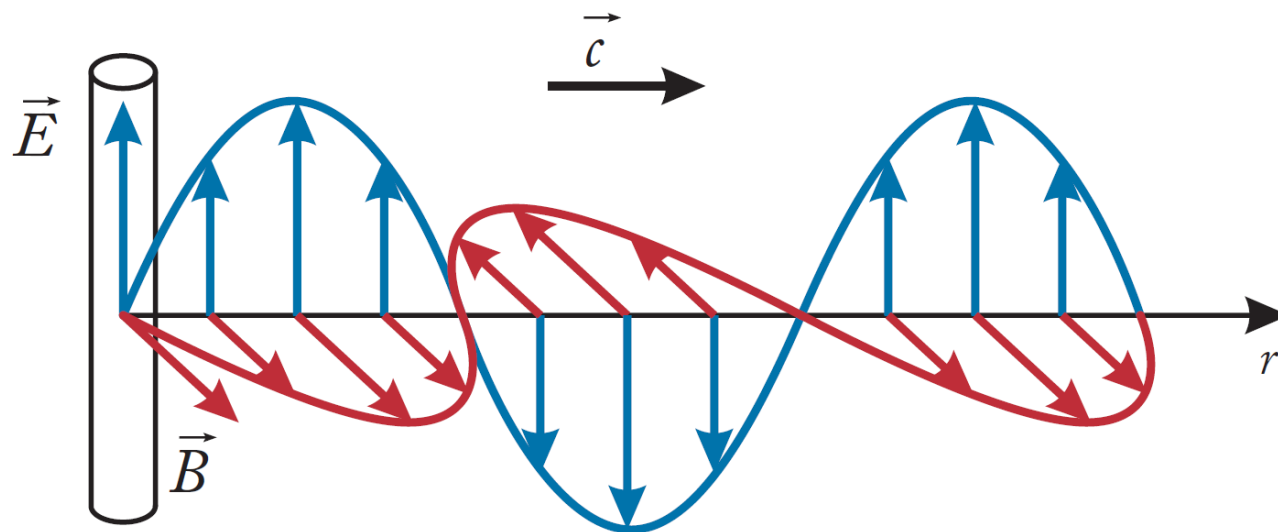
Vákuumban a mágneses tér megváltozása örvényeket hoz létre az elektromos térben, és fordítva, az elektromos tér megváltozása örvényeket hoz létre a mágneses térben.

Faraday törvény (Maxwell III.):

$$\text{rot } \vec{E} = -\frac{d\vec{B}}{dt}$$

Ampere törvény (Maxwell IV.):

$$\text{rot } \vec{B} = \mu_0 \epsilon_0 \frac{d\vec{E}}{dt}$$

$$\mu_0 \epsilon_0 = \frac{1}{c^2}$$

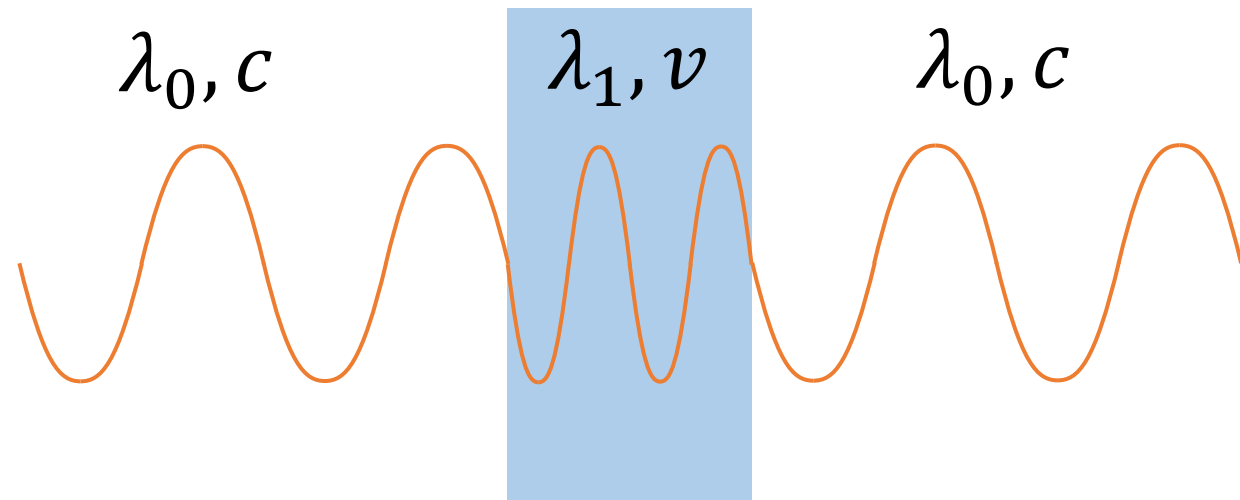
Az $\vec{E}$ és $\vec{B}$ fázisviszonyai a hullámban

Fénysebesség, hullámhossz

A fénysebesség vákuumban: $c = 2,99792458 \times 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$

$$c = \frac{1}{\sqrt{\mu_0 \epsilon_0}}$$

A hullámhossz: $\lambda = \frac{c}{f}$

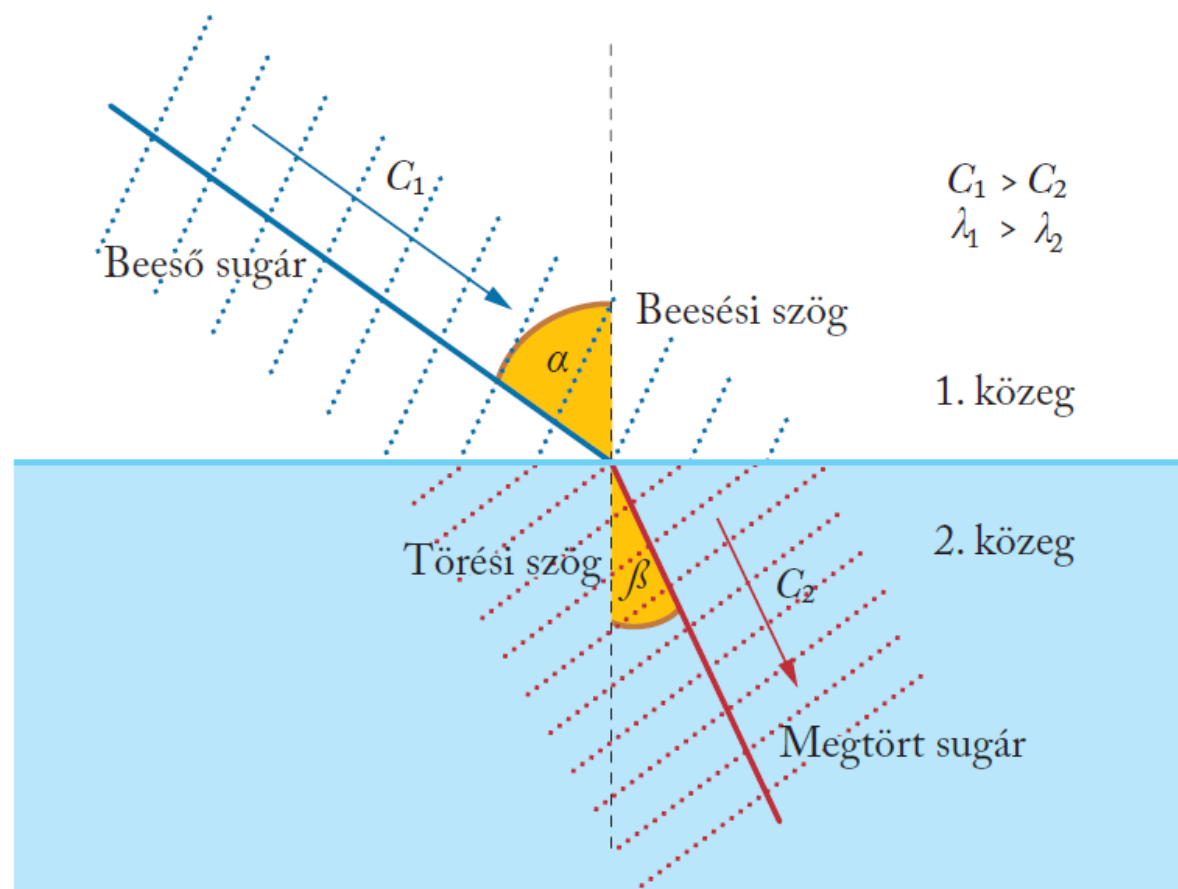

Törésmutató: $n = \frac{c}{\nu} = \frac{\lambda_0}{\lambda_1} \geq 1$

Törés, visszaverődés

Snellius-Descartes törvény:

$$\frac{n_2}{n_1} = \frac{\lambda_1}{\lambda_2} = \frac{v_1}{v_2} = \frac{\sin \alpha}{\sin \beta}$$

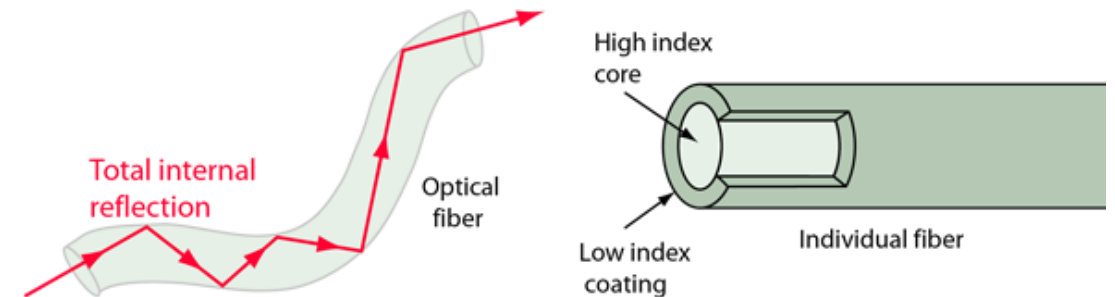
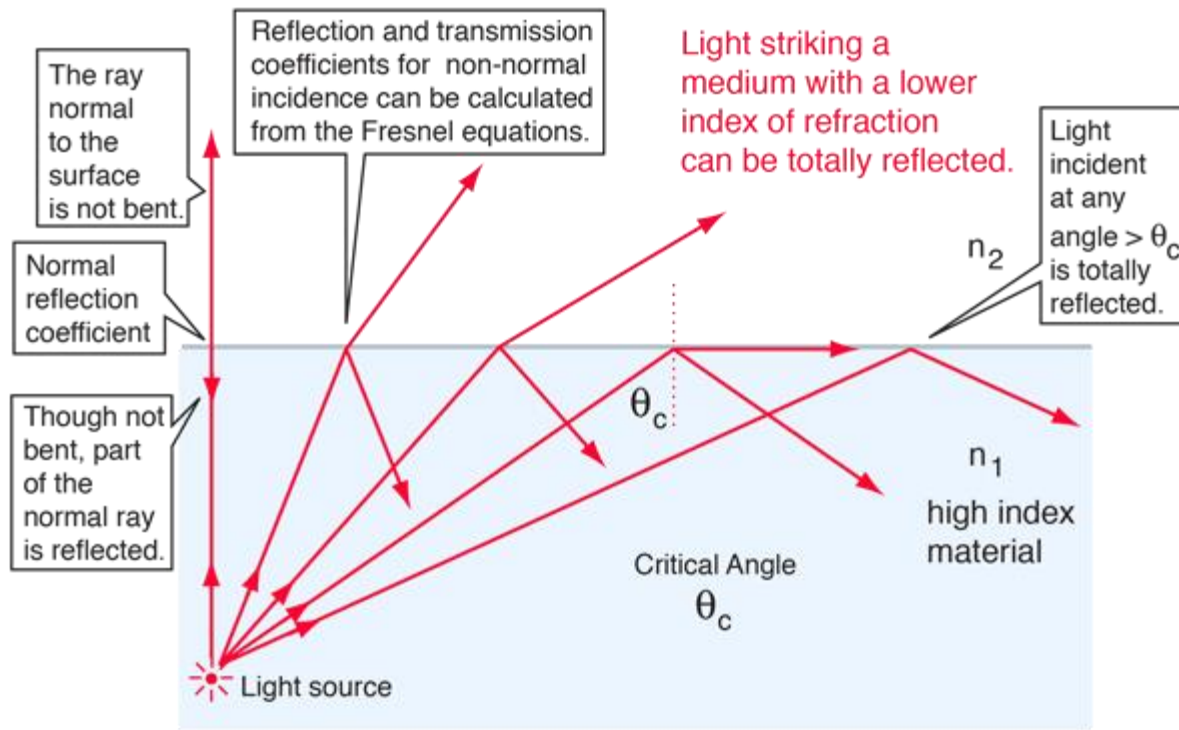

Hullámok törése

Optikailag sűrűbb közegbe lépve a fény mindig a **beesési merőlegeshez** törik.

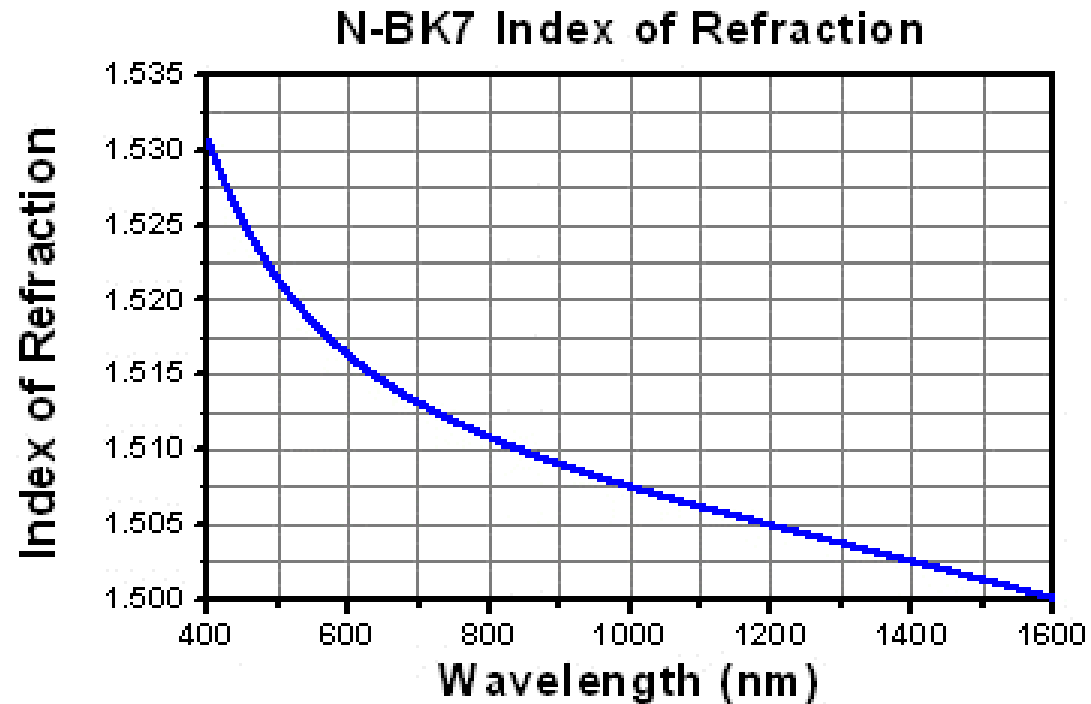
Teljes visszaverődés

Ha a fénysugár az **optikailag sűrűbb** közeg felől érkezik, létezik egy határszög ami felett a fény teljes mértékben visszaverődik.

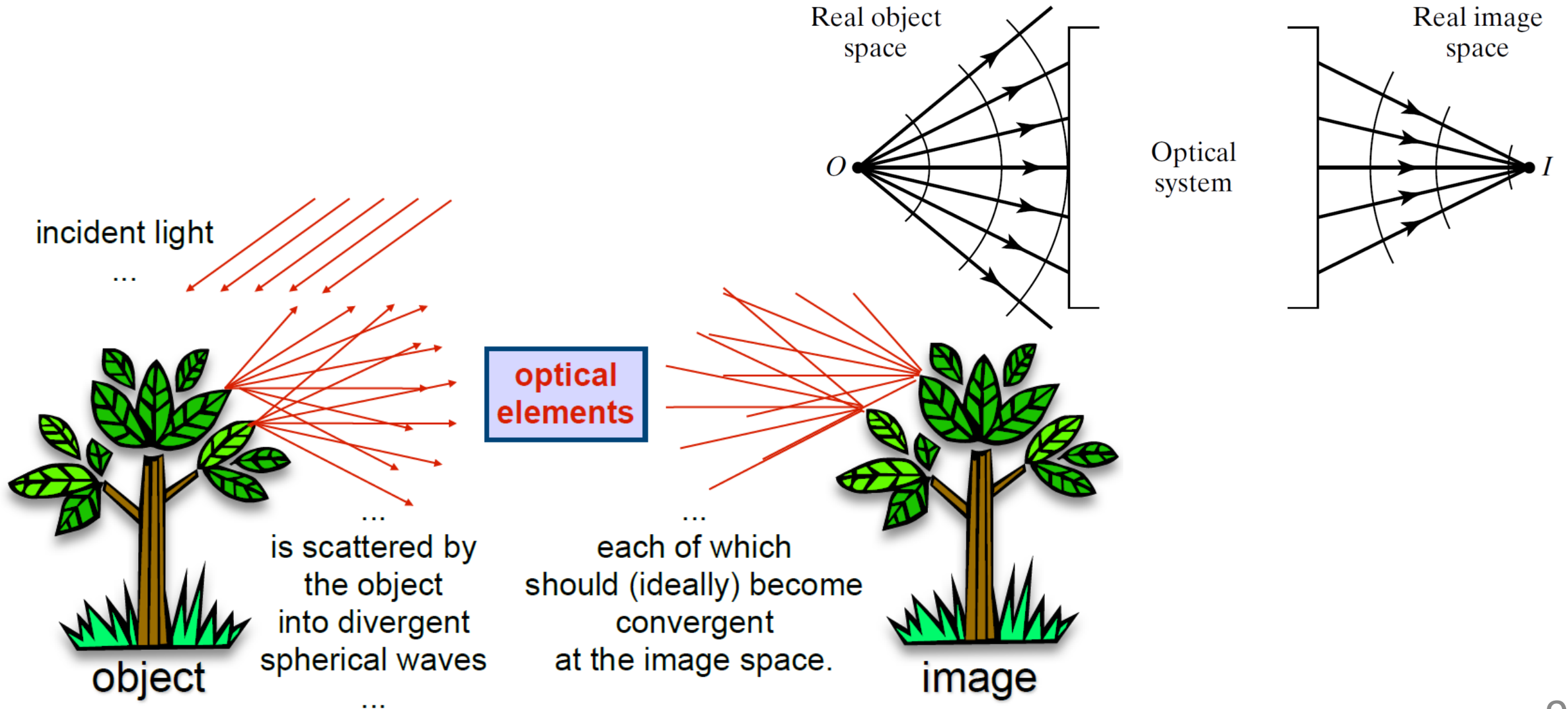
Prizma

A törésmutató általában a frekvenciától (színtől) is függ.
A lencsénél ez a jelenség **kromatikus aberrációt** okoz.

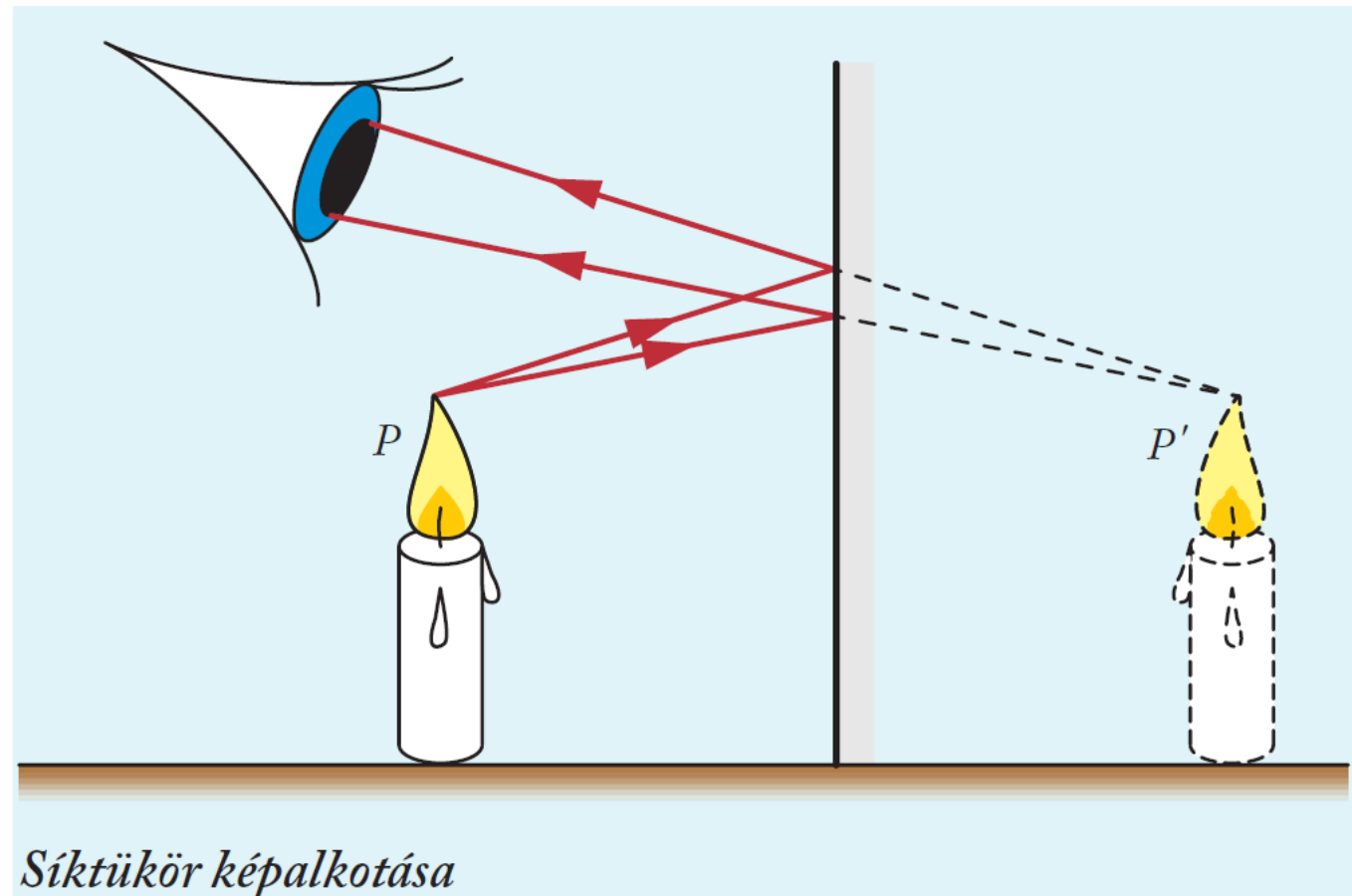

Képkalkotás

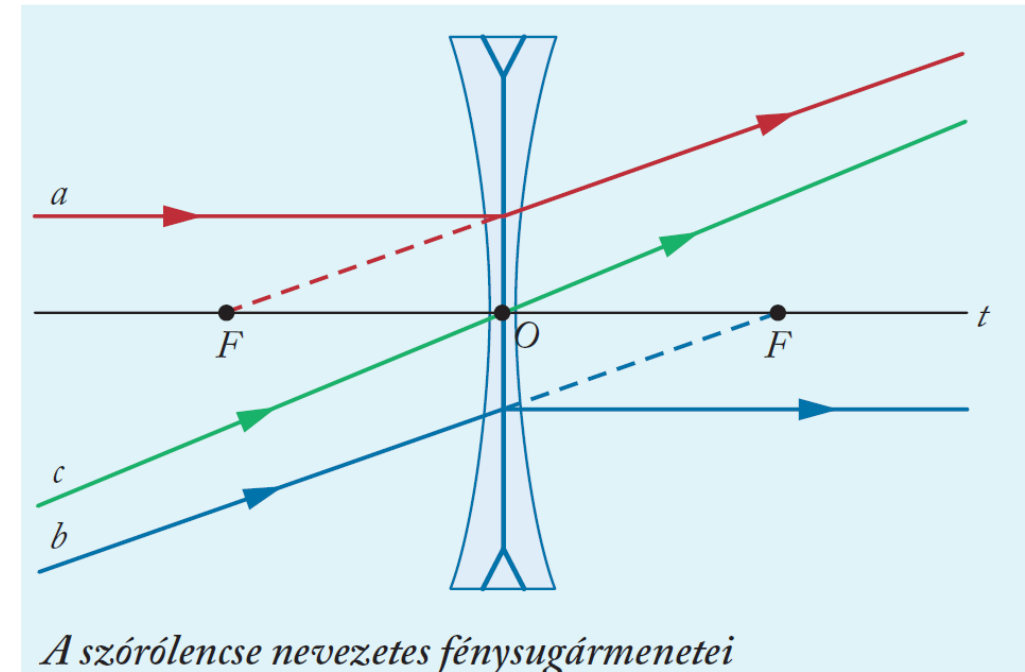
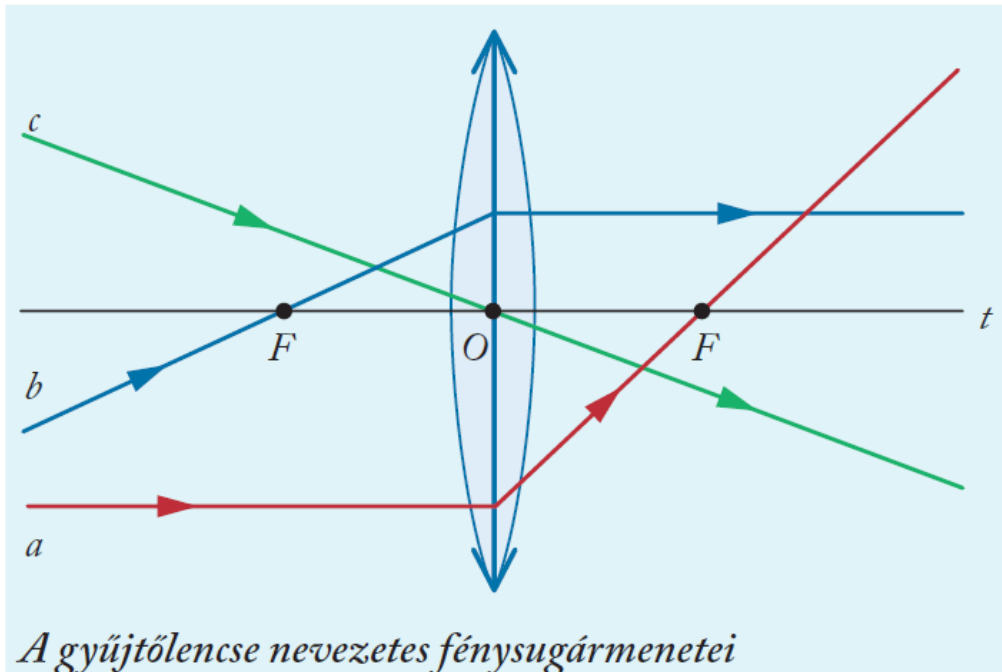
Virtuális/Valódi kép

A virtuális képet a szemünkkel (vagy más képalkotó eszközzel) tudjuk érzékelni, de közvetlenül nem jön létre kép egy ernyőre vetülve.

Lencsék, nevezetes sugármenetek

A lencsék a legegyszerűbb képalkotó eszközök, (általában) két gömbfelülettel határolt fényáteresztő testek.

A lencsekészítők képlete (vékony lencsékre):

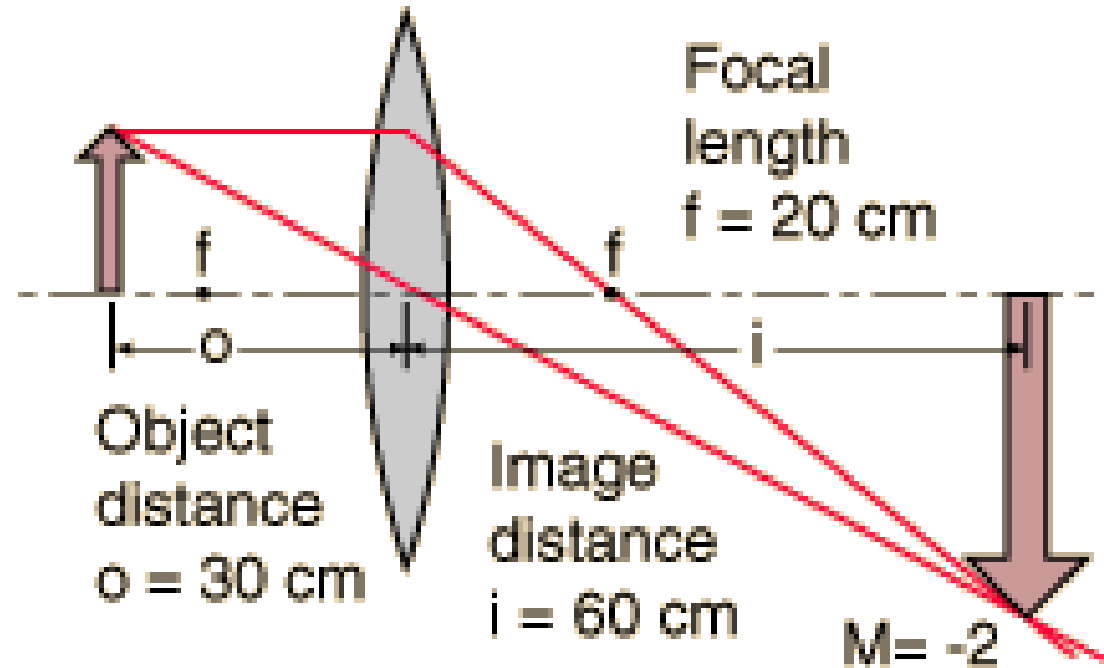
$$\frac{1}{f} = (n - 1) \left(\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \right)$$

11

Leképezési törvény

Megadja, hogy a fókusz távolságból és tárgy távolságból hogyan számolható a képtávolság (ideális lencsékre).

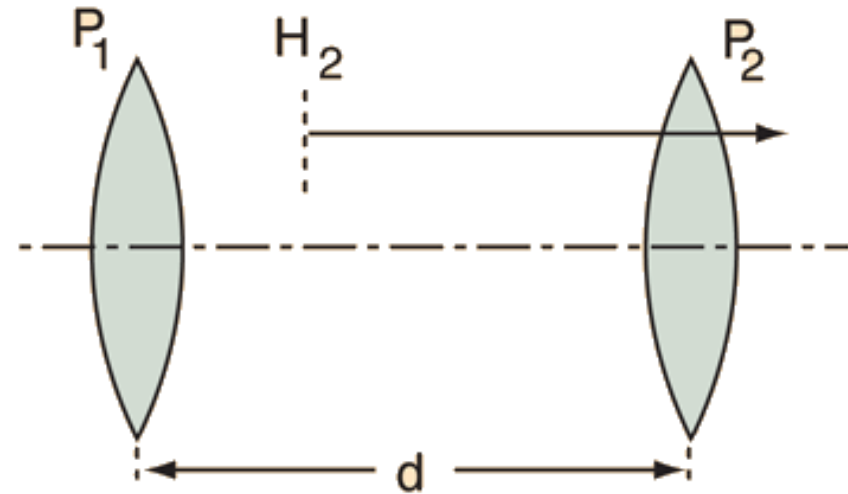
$$\frac{1}{f} = \frac{1}{t} + \frac{1}{k}$$

Lencsék kombinációja

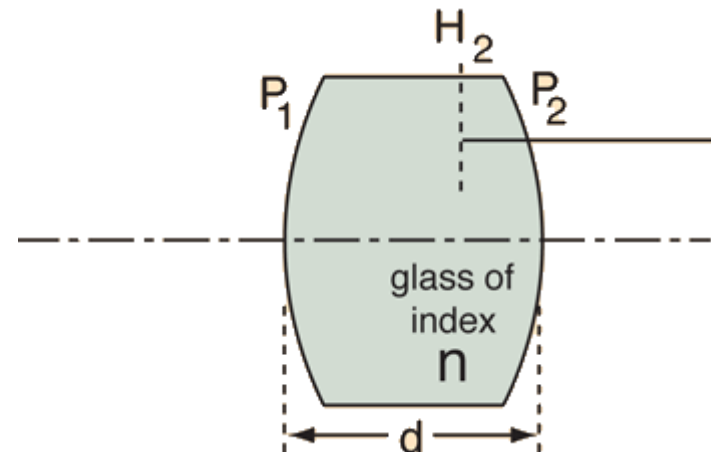
Két lencséből álló rendszer fókusztávolsága:

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{f_1} + \frac{1}{f_2} - \frac{d}{f_1 f_2}$$

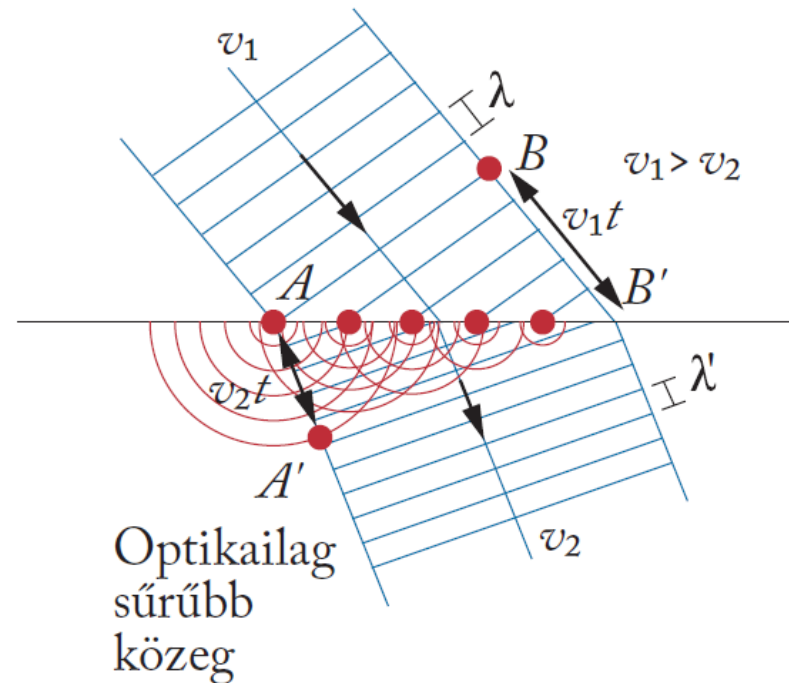
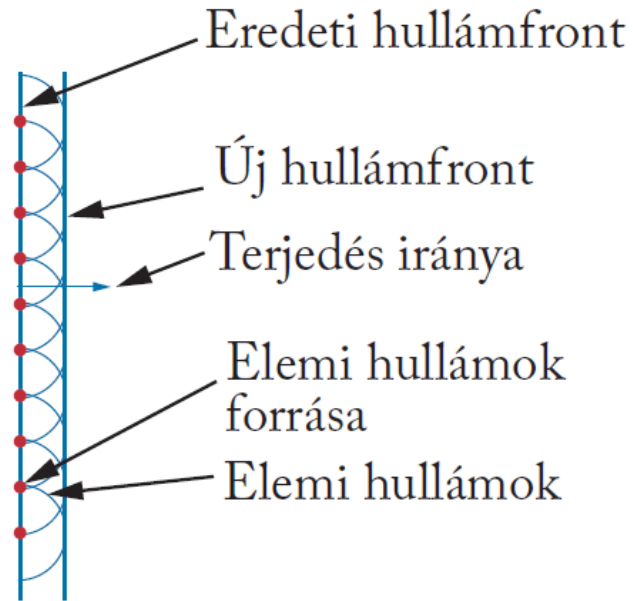
Hasonlóképpen vastag lencsékre:

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{f_1} + \frac{1}{f_2} - \frac{d}{n f_1 f_2}$$

Huygens-Fresnel elv

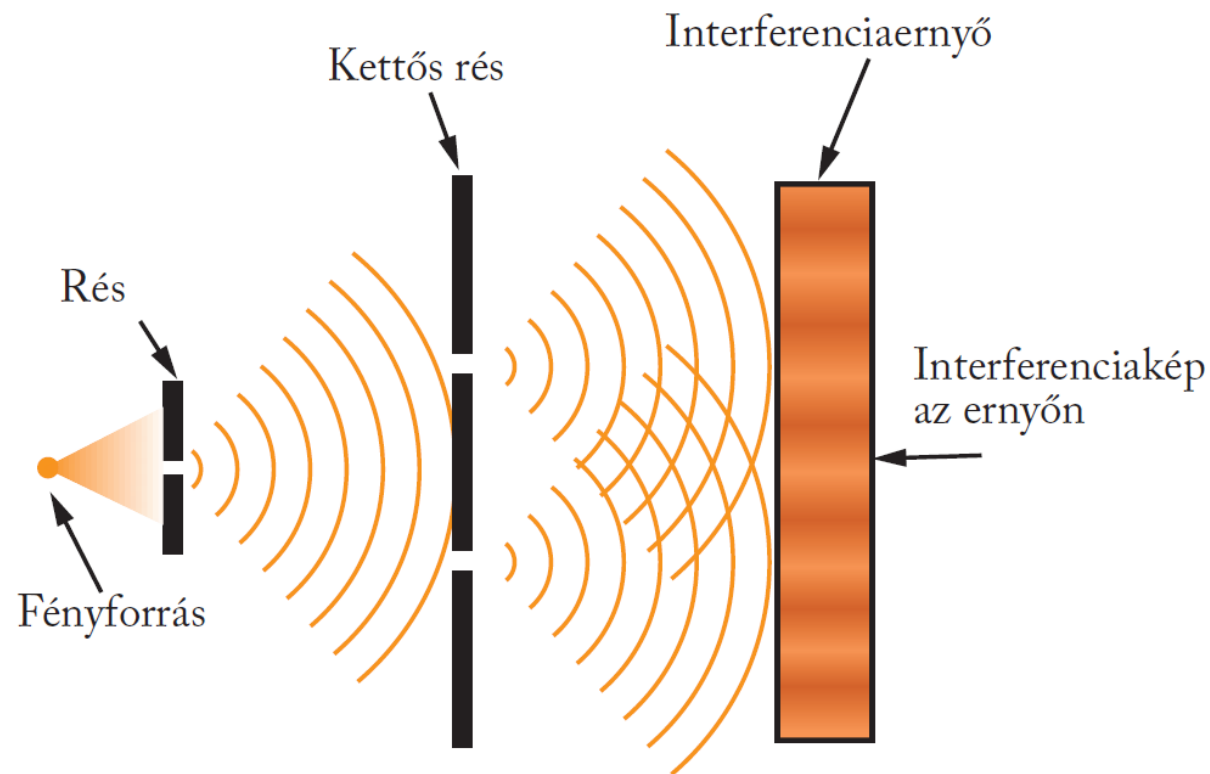
A hullámfront minden pontja elemi hullámok kiindulópontja, és a hullámfront későbbi időpontban ezen elemi hullámokból épül fel.

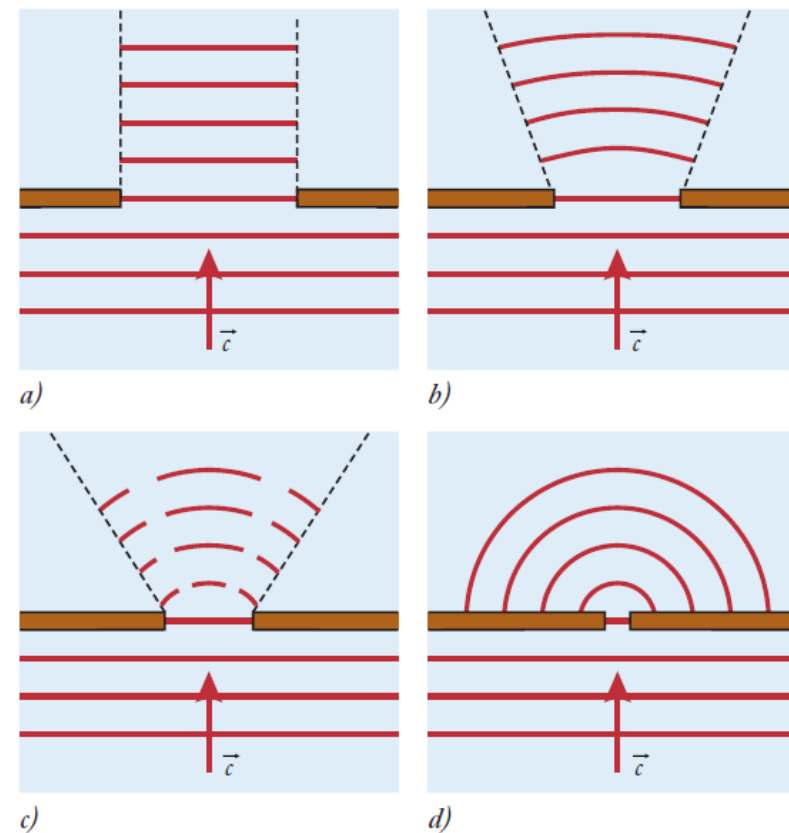
Huygens hullámelméletének értelmezése fénytörés esetén

Fényelhajlás réseken

Thomas Young két-rés kísérlete bizonyította, hogy a fény hullámként viselkedik.

A fény interferenciája kettős résen

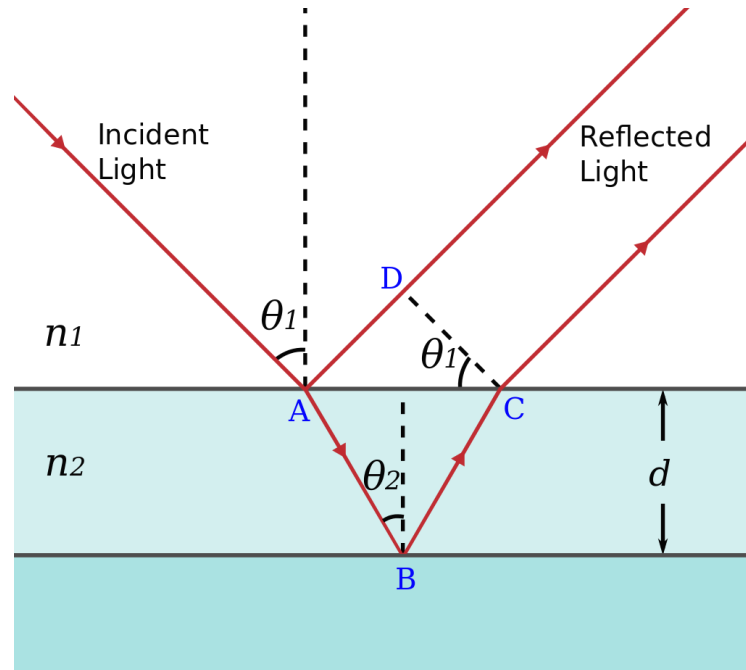

A rés méretét csökkentve a hullám egyre jobban behatol az árnyéktérbe

Interferencia

A fény hullámok ellenfázisban találkozva egymást kioltják, azonos fázisban egymást erősítik.

Példa erre a vékony rétegek két felületéről visszaverődő hullámok interferenciája.

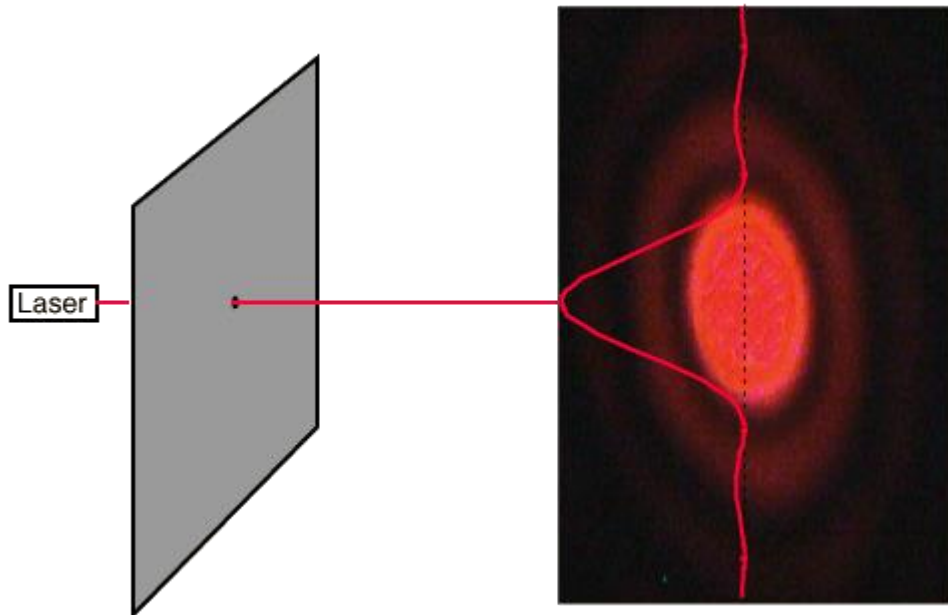

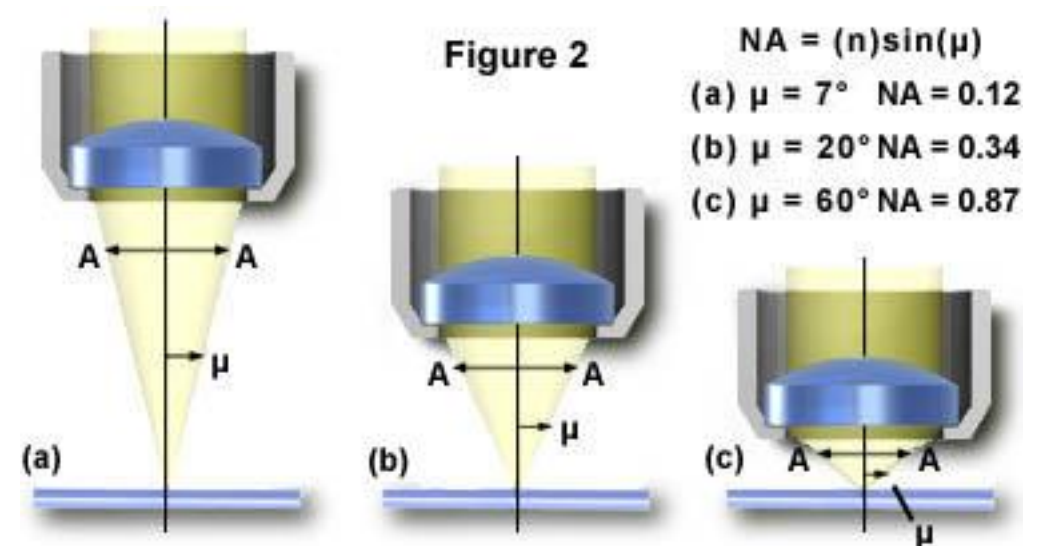
Diffrakció

Az interferencia egy speciális esete a kisméretű réseken áthaladó fény interferenciámintázata (Airy korong).

Ez a jelenség korlátozza minden képalkotó berendezés (pl.: mikroszkóp) felbontását.

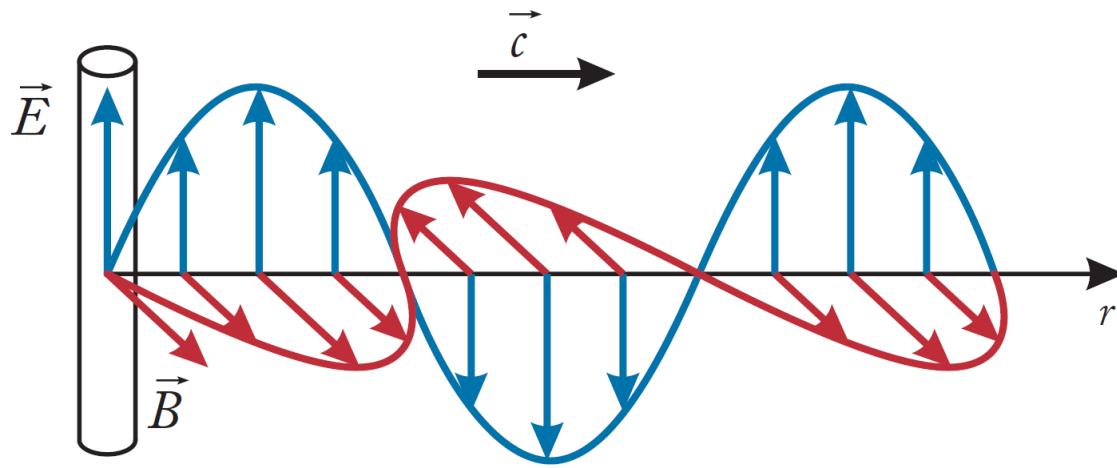
Numerikus Apertúra (NA)

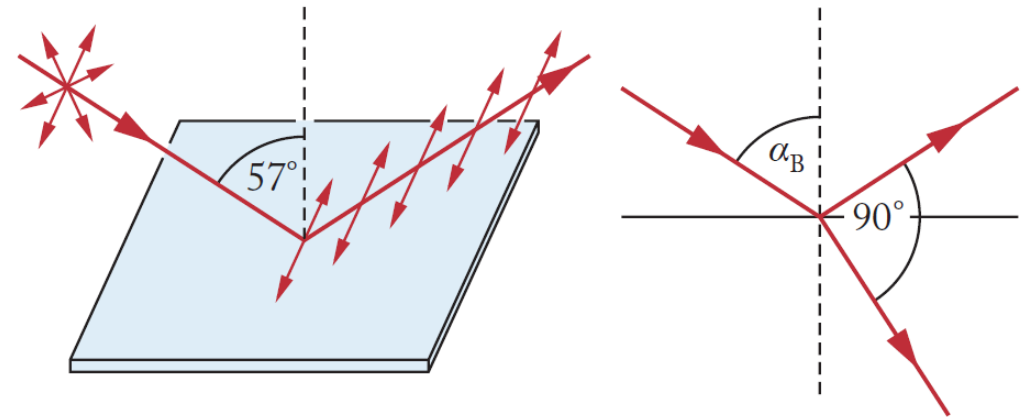
Polarizáció

A fény elektromos komponensének iránya bármely irányba mutathat, ez az irány a fény polarizációja.

A **Brewster szög**, az a szög amelynél a visszavert és továbbhaladó sugarak 90° szöget zárnak be. Ilyenkor a visszavert fény teljesen polarizált.

Az $\vec{E}$ és $\vec{B}$ fázisviszonyai a hullámban

Az üveglapról visszavert fény 100%-osan polarizált, ha a beesési szög 57°